
Kyrkomötet Gudstjänstutskottets betänkande 2016:7

Psalmboken

Sammanfattning

I motionerna 2016:47, 2016:68 och 2016:78 föreslår motionärerna ändringar och revideringar av Den svenska psalmboken. Gudstjänstutskottet menar att Den svenska psalmboken fortfarande fungerar väl men att en planering för kommande revision bör inledas för att processen ska få ta den tid den behöver. Utskottet föreslår därför att motion 2016:47 bifalls. Däremot ligger psalmbokstillägg utanför kyrkomötets beslutsområde och därför föreslår utskottet avslag på motion 2016:68. Utskottet menar att tidigare kyrkomötesbeslut om att inte återinföra psalmen Fädernas kyrka i Den svenska psalmboken bör stå fast och föreslår därför avslag på motion 2016:78.

Till betänkandet finns en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2016:47.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2016:68, punkt 1.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2016:68, punkt 2.
4. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2016:78.

Motionernas förslag

Motion 2016:47 av Katarina Ramnerö Ödestad och Sven Milltoft, Revidera och utöka Den svenska psalmboken

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att till kyrkomötet komma med förslag till revidering och utökning av Den svenska psalmboken, så att den kommer att fungera tillsammans med den nya kyrkohandboken.

Motion 2016:68 av Magnus Hedin m.fl., Revidering av psalmboken med tillägg

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att revidera Den svenska psalmboken med tillägg för att sedan antas av kyrkomötet.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att till nästa kyrkomöte utarbeta en plan för revidering av Den svenska psalmboken med tillägg.

Motion 2016:78 av Åke Lövstrand, Psalmen Fädernas kyrka

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att vid nästa revidering av Den svenska psalmboken ta med psalm 169 med de nio verserna i 1937 års psalmbok (Fädernas kyrka) utan ändring eller tillägg.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över motionerna 2016:47, 2016:68 och 2016:78 i Ln 2016:4y, *bilaga 1*.

Bakgrund

Utgivning av psalmbokstillägg, som komplement till Den svenska psalmboken, har varit ett sätt att pröva nya psalmer inför de senaste revisionerna 1937 och 1986.

Den svenska psalmboken från 1986 delar de första 325 psalmerna med ett stort antal andra kristna samfund i Sverige. Psalmerna 326–694 är Svenska kyrkans egen del av psalmboken. Nummer 695–700 innehåller de liturgiska partier från Den svenska kyrkohandboken, som sjungs av församlingen (Herre förbarma dig/Kyrie, Lovsången/Gloria och Laudamus, Helig/Sanctus, O Guds Lamm/Agnus Dei och tre sjungna varianter av Kyrkans förbön/”Litanian”). Denna sista del kommer inte att vara aktuell längre när en ny kyrkohandbok antagits av kyrkomötet.

Utöver psalmbokens nr 1–700, som antagits av kyrkomötet, har Den svenska psalmboken sedan 1986 tryckts i olika utgåvor av olika förlag, ibland med ytterligare en sektion psalmer som ej antagits av kyrkomötet. I Verbums senaste utgåva ingår ett psalmtillägg med 100 psalmer som är utarbetat under ledning av Verbum Förlag. Tillägget har bearbetats av dåvarande Svenska kyrkans musikråd samt antagits av EFS styrelse. I psalmboksutgåvorna ingår vanligtvis också Den svenska evangelieboken, Lilla katekesen och En liten bönbok samt utdrag ur Den svenska kyrkohandboken innehållande ordningar för de vanligaste gudstjänsttyperna.

Utöver psalmtillägg tryckta inom psalmbokens ramar, har även andra psalmbokstillägg utgivits, utan att vara antagna av kyrkomötet. Som exempel kan nämnas att *Psalmer i 90-talet* utgavs år 1994 och att *Psalmer i 2000-talet* utgavs år 2006. Den senare var resultatet av ett samarbete mellan dåvarande Nämnden för kyrkolivets utveckling och Verbum förlag. Samråd hade också skett med biskopsmötet.

Kyrkoordningen

Enligt 10 kap. 2 § punkt 2 i kyrkoordningen åligger det kyrkomötet att fatta beslut om Svenska kyrkans böcker. I 18 kap. 1 § räknas Svenska kyrkans gudstjänstböcker upp: Bibeln, Den svenska kyrkohandboken, Den svenska psalmboken, Den svenska evangelieboken och En liten bönbok. Dessa ska som uttryck för Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära antas av kyrkomötet.

Bestämmelsen i kyrkoordningens 18 kap. 4 § innebär att psalmer i Den svenska psalmboken får bytas ut mot andra psalmer eller församlingssånger om den präst som leder gudstjänsten och den tjänstgörande kyrkomusikern är ense.

Kyrkomötet

Motioner om Den svenska psalmboken har behandlats vid flera kyrkomöten. Vid 2003 års kyrkomöte behandlades motion 2003:82, i vilken föreslogs att psalmen Fädernas kyrka ska återinföras i Den svenska psalmboken. Gudstjänstutskottet konstaterade i sitt betänkande G 2003:4 att 1986 års kyrkomöte beslutat att utesluta psalmen ur den kommande psalmboken. Kyrkomötets beredningsutskott menade att psalmen inte gav uttryck för en ekumenisk hållning gentemot andra samfund, att den var färgad av en historiesyn och en patriotism som för utskottet kändes främmande, att kriget idealiserades på ett sätt som inte svarade mot tidens fredslängtan och fredsarbete och slutligen att psalmen framställde ett livsideal präglat av manlig styrka på

ett sätt som var exkluderande för många gudstjänstbesökare. (KB 1986:1) Utskottet hänvisade även till Läronämndens yttrande och pekade på det teologiska ställningstagande och den markering som det innebär. Utskottet föreslog därför att motionen skulle avslås. Kyrkomötet följde utskottets förslag och avtog motionen.

Vid 2010 års kyrkomöte fanns två motioner med förslag om att revidera och utöka psalmboken respektive att tillsätta en ny psalmbokskommitté. I Gudstjänstutskottet betänkande 2010:5 ges en historik över Den svenska psalmboken och dess olika utgåvor sedan 1695. Utskottet konstaterade att psalmsången är en omistlig del av församlingens gudstjänstfirande och ser samtidigt att den därför kontinuerligt måste förnyas. Utskottet menade att kyrkostyrelsen bör analysera behovet av att ersätta den nuvarande psalmboken, men också bedöma hur Svenska kyrkans nya psalmer ska publiceras. Utskottet framhöll att det också framgent bör vara så att de liturgiska sånger som används i gudstjänsten finns i psalmboken och uppmanade kyrkostyrelsen att följa arbetet med den nya kyrkohandboken. Däremot menade utskottet att det inte går att överblicka vilka behov som finns förrän ett förslag till ny kyrkohandbok föreligger. Utskottet erinrade också om de möjligheter som redan finns att i gudstjänsten sjunga andra psalmer och sånger än de som ingår i psalmboken. Kyrkomötet följde utskottets förslag till beslut och avtog båda motionerna.

2011 års kyrkomöte behandlade en motion 2011:11 i vilken det föreslogs att kyrkostyrelsen skulle ges i uppdrag att verka för att den svenska psalmskatten skulle göras tillgänglig på Svenska kyrkans hemsida. I Gudstjänstutskottets betänkande G 2011:4 finns en genomgång av arbetet med att lösa de upphovsrättsliga frågorna kring en sådan publicering. Utskottet menade att det är viktigt att Svenska kyrkan på ett lättillgängligt sätt kan erbjuda människor tillgång till psalmerna. Utöver webbpublicering bör e-bokspublicering och app för smartphone undersökas som kanaler för detta, menade utskottet som tillstyrkte motionen. Kyrkomötet biföll motionen. Två år senare återkom frågan i motion 2013:100. Motionären vill skynda på arbetet. Gudstjänstutskottet delade i sitt betänkande G 2013:9 motionärens otålighet, men efter att ha fått en redogörelse för arbetet med att göra psalmerna tillgängliga på Svenska kyrkans hemsida föreslog utskottet att kyrkomötet skulle avslå motionen, vilket även blev kyrkomötets beslut.

Utskottets överväganden

Planera för nästa psalmboksrevision

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2016:47.

Gudstjänstutskottet konstaterar att Den svenska psalmboken fortfarande fungerar väl och att det därför inte råder någon brådska när det gäller att ta steg för att revidera den. Samtidigt menar utskottet att det faktum att en ny kyrkohandbok snart kan vara klar att tas i bruk gör det lämpligt att börja planera för nästa revision av vår kyrkas psalmbok, eftersom en sådan process måste få ta tid för att leda till goda resultat. Kyrkostyrelsen bör därför få i uppdrag att inleda planeringen av en sådan revision. I denna planering bör en dialog inledas med de kyrkor och samfund som Svenska kyrkan delar de första 325 psalmerna med, så att även nästa psalmbok får brett ekumeniskt stöd. Det är även viktigt för församlingarnas ekonomiska planering med en god framförhållning när det gäller en så stor investering som inköp av nya psalmböcker innebär. Gudstjänstutskottet uppfattar motionens intention i termer av att ett långsiktigt arbete med psalmboksrevision ska inledas snarare än att en snabb översyn ska genomföras. Innan det praktiska arbetet inleds bör kyrkohandboksarbetet

slutföras, så att inte de båda processerna pågår samtidigt. Utskottet föreslår bifall till motionen.

Revidering av psalmboken med tillägg

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2016:68.

Gudstjänstutskottet är, som framgår av övervägandena kring motion 2016:47, positiv till motionens huvudintention, att en revisionsprocess kring Den svenska psalmboken bör inledas och att en sådan revision kräver en väl genomtänkt plan för arbetet. Dock konstaterar utskottet att det tillägg som nämns i motionens förslag till beslut är en förlagsprodukt, som inte kyrkomötet beslutar över. I en kommande revision bör givetvis de psalmer som ingår i tillägget beaktas och prövas som möjliga att införa i Den svenska psalmboken. Däremot kan inte kyrkomötet styra över i vilken form och med vilka tillägg som kommersiella förlag publicerar de tryckta psalmböckerna. Utskottet föreslår att motionen avslås i sin helhet.

Psalmen Fädernas kyrka

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2016:78.

Gudstjänstutskottet menar att det inte finns några skäl att ompröva de bedömningar som ledde till att 2003 års kyrkomöte avlog en motion om att återinföra psalmen Fädernas kyrka i Den svenska psalmboken. Utskottet föreslår att kyrkomötet avslår motionen.

Uppsala den 29 september 2016

På Gudstjänstutskottets vägnar

Sofija Pedersen Videke, ordförande

Maria Klasson Sundin, sekreterare

Beslutande: Sofija Pedersen Videke, ordförande, Nanna Tranströmer, Maria Johansson-Berg, Johan Åkesson, Anna-Karin Stråle Börjesson, Ola Isacson, Torvald Johansson, Berth Löndahl, Katarina Ramnerö Ödestad, Sven Milltoft, Kenneth Nordgren, Sonja Grunselius, Kristina Backe, Bo Herou och Jan Segerstedt.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Niklas Nilsson, Gunilla Bengtsson, Birger Jönsson, Roger Olsson, Marie-Louise Marsjögård, Lisa Tegby, Gun Alingsjö Bäck, Dag Sandahl, Lena Jönsson, Göran Wass, Anders Åkerlund, Jerker Alsterlund, Aron Emilsson, Bengt Inghammar och Agneta Hyllstam.

Biskoparna Johan Tyrberg och Eva Nordung Byström har deltagit i utskottets överläggningar.

Särskild mening

Jag ställer mig positiv till intentioner och yrkande i motion 2016:78 och anser i motsats till utskottet att den bör tillstyrkas.

Aron Emilsson

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2016:4y

Revision av Den svenska psalmboken

Läronämndens yttrande över motionerna 2016:47, 2016:68 och 2016:78

Läronämnden konstaterar att Den svenska psalmboken hör till kyrkans gudstjänstböcker och är ett uttryck för kyrkans tro, bekännelse och lära (kyrkoordningen 18 kap. 1 §).

Motionerna föreslår ur olika perspektiv revision av psalmboken. När ett förslag till reviderad psalmbok föreligger ska detta behandlas av Läronämnden (kyrkoordningen 11 kap. 17 § punkt 2).

Uppsala den 31 augusti 2016

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Cecilia Nahmfeldt, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Mikael Mogren, biskop Fredrik Modéus, biskop Johan Tyrberg, biskop Per Eckerdal, biskop Sören Dalevi, biskop Eva Nordung Byström, biskop Hans Stiglund, biskop Sven-Bernhard Fast, biskop Eva Brunne, Eva-Lotta Grantén, Anna Karin Hammar, Margarethe Isberg, Karin Johannesson, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Kristin Zeiler.